

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Over Jacob Haafner, een vergeten schrijver

Deze week stond in *Elsevier* (25 juni pag. 90) een artikel over de vergeten schrijver Jacob Haafner (1754 – 1809). Blijkbaar lukt het maar niet om hem uit de vergetelheid te krijgen, want onder dezelfde titel schreef ik zestig jaar geleden ook al over hem in het maandblad *Socialisme en Democratie* (november 1951). Deze bewonderenswaardige voorganger van Multatuli verdient inderdaad weer te worden gelezen. Uit zijn *Lotgevallen op eene reize van Madras over Tranqebaar naar het eiland Ceilon* wil ik hem graag nog eens citeren.

“Ik ben altijd een doodvijand van dwingelandij en dwingelanden geweest. Ik verfoei en verafschuw alle onrechtvaardigheid en wreedheid. Ik acht alle mensen, van wat verwe, Natie en Godsdienst zij ook mogen zijn, als mijn medemensen en broeders. Wie hierin even als ik denkt, zal er zich niet aan stoten, maar integendeel met genoegen zien, dat ik de onschuldige en onderdrukte Indianen voorspreek, en hun tirannen met schande zoek te overladen.”

“Fortuin maken! Deze twee woorden zijn de ondergang van onze Maatschappij, en zullen die van alle Maatschappijen in de *Indiën* zijn. Zij hebben de verwoesting en ontvolking van ganse landen en koninkrijken veroorzaakt. Niemand gaat naar de *Indiën* dan om zijn fortuin te maken. Dat ongelukkige werelddeel is het rasphuis van *Europa* geworden; deugnieten, verkwisters, boeven, alle die wegens hun misdaden, of anderszins, uit hun geboorteplaats zijn verbannen, bankroetiers, en ander slecht volk, alles ijlt naar de *Indiën* als naar een algemene prooi; alles wil 'er fortuin maken'; en hoe kan dit geschieden? Niet dan met de maatschappij, welke zij dienen, te bestelen, of de arme *Indianen* te onderdrukken, te plunderen, en te vermoorden.”

Kenmerkend was ook zijn kritische houding tegenover de zending. Hij meende dat de Westerse cultuur niet op de eerste plaats kwam.

Illustratie op de titelpagina van “Lotgevallen op eene reize van Madras naar Ceilon”

Dat was in de wereld van de zending destijds volkomen onacceptabel. De Heilige Schrift bevatte immers de alleen zaligmakende Waarheid. De Veda's van de Hindoes waren er slechts een slap aftreksel van.

In de negentiende eeuw was Haafner een veelgelezen auteur. Zijn werk werd vertaald in het Engels, Duits, Frans en Latijn. Echt vergeten is hij eigenlijk ook niet meer. Sinds 1992 worden zijn Werken heruitgegeven. De tekst van *Lotgevallen op eene reize van Madras over Tranqebaar naar het eiland Ceilon* staat volledig op de site van dbnl.nl.

Gedachten voor de avond (I)

“Kijk,” zei de filosoof, “je moet natuurlijk altijd logisch blijven denken. Het is heel goed dat je in zielsverhuizing gelooft, maar dan moet je ook de werkelijkheid onder ogen willen zien. De wereldbevolking is gegroeid van 978 miljoen in het jaar 1800 naar meer dan 6500 miljoen in het jaar 2005. Zoveel menselijke zielen waren voor die enorme uitbreiding natuurlijk niet voorradig. Daarom kregen de meeste nieuwgeboren mensen de ziel van een hond of een wolf, van een kat of een ander roofdier. Ik heb zelfs wel mensen ontmoet met de ziel van een muis. Pas als je dat beseft, ga je de wereld van vandaag misschien een beetje beter begrijpen.”